

jeho vývoj v tomto bodě charakterizují jako posun od zakládání významu na *pravdivostních podmínkách* k jeho zakládání na *podmínkách, za nichž smíme danou větu tvrdit*. Při probírání Kripkovy argumentace, postavené na interpretaci těchto Wittgensteinových zkoumání, uvidíme, že některé prvky tradičních pojetí pravidel skutečně vzbuzují řadu otázek – podobně jako Kripkova odpověď na ně.

Textově své čtení Kripke opřel primárně o oddíly 201 a 202 *Zkoumání*, kde Wittgenstein mimo jiné píše:

Náš paradox byl takovýto: nějaké pravidlo by nemohlo určit žádný způsob jednání, protože s pravidlem je možno uvést ve shodu jakýkoli způsob jednání. Odpověď zněla: Jestliže se dá každý způsob jednání uvést s pravidlem ve shodu, pak se dá uvést i do rozporu s ním. Neexistovala by tudíž ani shoda, ani rozpor ... Proto je „řízení se pravidlem“ určitá praxe. A *být přesvědčen*, že se řídím pravidlem, není: řídit se pravidlem. A proto se nemůže nikdo pravidlem řídit jen „soukromě“, protože jinak by přesvědčení, že se člověk řídí pravidlem, bylo totéž jako řídit se pravidlem.

Kripke vysvětluje problém, o který mu jde, na následujícím příkladu. Všichni umíme počítat. Rozumíme tedy slovu „plus“ i značce „+“. Sčítat umíme, i když jsme neprošli všechny příklady sčítání. Co když se ale objeví nějaký skeptik, který nebude souhlasit s výsledkem, jež uvedu u nějakého konkrétního příkladu, který počítám poprvé? Nemusí to být nijak složitý příklad, Kripkovi stačí součet $68 + 57$. Řeknu, že výsledek je 125, a skeptik bude kupodivu tvrdit, že výsledek je 5. Řadu příkladů spočítáme shodně, rozdíl se začne objevovat, když druhé sčítané číslo bude vyšší než 56. Máme nějaký způsob, jak bláznivému skeptikovi vysvětlit, co je sčítání a co míním, když používám slovo „plus“ nebo

značku „+“? Když zkusíme sepsat pravidla sčítání, skeptik s námi může ve všem souhlasit. Neuzná však, že se od nich někde začíná systematicky odchylovat. Naopak, bude tvrdit, že všichni vždycky počítali, jak říká on, a pokud s ním teď nesouhlasí, začali jinak počítat oni, ne on. Ať zkusíme cokoli, nepodaří se nám vysvětlit si, co kdo z nás míní sčítáním, takovým způsobem, abychom předešli dalším různicím při počítání konkrétních příkladů. Kripke se poukazem na nemožnost odůvodnit před skeptikem své rozumné určitému pojmu pokouší ukázat, jak málo nám při teoretickém výkladu významu pomůže pojem *intence*, tedy pojem toho, *co mluvčí míní*. Postupně zpochybní také užitečnost dalších pojmů, na které bychom se třeba rádi odvolali.

Vypadá to, že zkrátka skeptik získal praxi sklon odpovídat po svém, a já zase po svém. Oba jsme ale přesvědčení, že jen náš vlastní postup je správný. A skeptika nenapadlo zpochybňovat naše sklony. Třeba připustí, že jsme vždycky měli sklon postupovat stejně. Z jeho hlediska by to bylo tak, že bychom při řešení příkladu, o který se teď přeme, udělali stejnou chybu vždycky a zatím jsme se jí vyhýbali jen shodou okolností. Jde o to, že správný může být jen jeden výsledek a někdo z nás se mylí. Spor, který řešíme, se týká *zdůvodnění*, nikoli našich *sklonů* či dispozic. Navíc, své sklony jsme získali na konečném počtu případů a týkájí se omezeného počtu případů – k tomu, abych vypočítal některé složitější příklady zkrátka disponovaný nejsem. A představit si dokonalého „kalkulátora“, který má dispozici vypočítat každý součet, taky nikam nevede. Nahlédnutím třeba do jeho mozku bychom snad zjistili, jak by odpověděl v nějakém případě, na který se ho zatím nikdo neptal, ale zase by takové řešení šlo proti intuitivní představě, že myslet neznamená mít jaksi mechanicky propojeny určité vstu-